

Zgodba iz predsmrtja

PETER KOLŠEK

Kakor v nebesih, tako na zemlji
scenarist in režiser **Franci Slak**
TV Slovenija, 26. 12. 2007
82 minut

televizijski celovečerni film

Zadnji in poslednji film Francija Slaka, umrl je letos oktobra, je skoraj celovečerec, posnet v produkciji nacionalne televizije in za njeno programsko ponudbo. Resnici na ljubo je treba reči, da zunaj televizije, se pravi v kinematografih, tudi ne bi preživel več kot dan ali dva. Čeprav se dogaja na nebu in na zemlji, je namreč premaknjen v svet, ki se težko brati z navadnimi smrtniki.

Gre za avtorski projekt (kar pri Slaku ni nič nenavadnega, po lastnem scenariju je posnel že Krizno obdobje, Hudodelce in Ko zaprem oči), ki je očitno nastal kot premišljevanje o smrti; morda potem, ko je avtor usodno zbolel, a tega ne moremo vedeti. Vsekakor se zgodba o pisatelju Emilu dogaja v luči smrti, in sicer na način intenzivnega razmerja med dejavnim življenjem in »dejavno« smrtjo. Postavljena je v nekakšno predsmrtje, ki je nekje tam gori (takšna je smer gibanja prihajalcev), niso (še) nebesa, daleč od tega, pač pa nekakšna prehodna ustanova brez jasnega ustanovitelja. Vanjo pridejo tisti, ki so na poti v smrt ali v ozdravljenje, ponesrečenci v komi, ki so torej že »malo« mrtvi, ni pa o njih izrečena še zadnja beseda. Slakov film se ne ukvarja z metafizičnim vprašanjem, kdo naj bi izrekel to zadnjo besedo, pač pa z vprašanjem, ki je veliko bolj nenavadno: Kaj lahko umirajoči še stori za vrnitev v življenje? Razumljivo, da to vprašanje ni postavljeno

medicini, ampak spada na področje splošne etike.

Ustanova, o kateri govorimo, je torej nekakšna etična instanca, ki je seveda umeščena kar v nas same. Natančneje, v našo podzavest. Objektivizirana v »ustanovo« je zgolj zaradi nazornosti. Živahno etično vsebino zagotavljata predvsem dva imperativa: eden je obžalovanje storjenih napak v življenju in prizadevanje za popravo, drugi pa prihaja od žalujočih; bolj umirajočega pogrešajo, bolj se mu večajo možnosti za vrnitev v življenje. Emil ima srečo: oboje mu je uspelo. Sina je spravil na pravo pot in žena, ki ga sicer vara, ga ima še zmeraj rada.

Na vprašanje, kako podzavestno dogajanje v stanju globoke kome prenesti v zavestno etično življenje, film ne odgovarja. Avtorja je sama možnost – se pravi domislica – predsmrtnega stanja, v katerem si je mogoče odkupiti življenje, očitno sama po sebi dovolj fascinirala. Vprašanje ga je očitno tako zaposlovalo, da je celo pozabil na film. Na zemljo je postavil nekaj trdih stereotipov, v provizoričnih nebesih pa se je zadovoljil s takšno vizualno konkretizacijo etične »ustanove«, ki spominja na nekakšno predpotopno tehnično delavnico, po kateri blodijo že izgubljene duše. Ta podoba je več kot komična, čeprav imamo pred očmi skromne produkcijske denarje. Kakor v nebesih, tako na zemlji je Slakov najosebnejši film, ni pa najboljši, daleč od tega. Razumeli ga bomo kot sad osebnih, morda tudi obsesivnih premišljevanj, ki se je zakotalil kar precej daleč od najdragocenejših dreves v njegovem opusu.